

บทที่ 1

กระบวนการวิจัย

วัตถุประสงค์ เพื่ออธิบายถึงวิธีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

การวิจัยคือการแสวงหาความรู้หรือการค้นหาคำตอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งวางระเบียบไว้เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงกับคำถาม เชื่อถือได้ และไม่ลำเอียง วิธีการทางวิทยาศาสตร์อาจไม่สามารถวัดข้อบกพร่องเหล่านี้ได้หมดสิ้น แต่เป็นวิธีที่รัดกุมที่สุดเท่าที่มีอยู่

กระบวนการวิจัยจะเริ่มต้นด้วยการมีปัญหา ก่อน เช่น ทำไมสตรีจึงนิยมออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น ทำไมเยาวชนจึงคิดเหล้ากันมาก ทำไมสถิติอาชญากรรมจึงเพิ่มมากขึ้นในกรุงเทพมหานคร ทำไมประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจึงไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกันน้อยมาก ในการตอบปัญหาการวิจัยดังกล่าว ปัญหาจะต้องมีลักษณะที่สามารถทำการสังเกตการณ์ หรือทำการทดลองในสภาพธรรมชาติได้ จึงสามารถให้ข้อมูลที่ต้องการได้ แต่มีปัญหาต่าง ๆ หลายอย่างไม่อาจทำการวิจัยได้ โดยเฉพาะเป็นเรื่องเกี่ยวกับค่านิยม (Values) เช่น รัฐบาลควรให้มีการประกันสังคมหรือไม่ คำตอบที่ได้มาแม้จะเป็นเรื่องข้อเท็จจริงแต่ก็มีคำตอบในเรื่องค่านิยมของบุคคลอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพส่วนบุคคลซึ่งเป็นเรื่องค่านิยมซึ่งการวิจัยตอบไม่ได้

ปัญหาในการวิจัยอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาทางวิชาการ (Intellectual) เป็นเรื่องที่อยู่วิจัยค้นคว้าเพื่อความรู้หรือความเข้าใจในเรื่องนั้นเท่านั้น

2. ปัญหาในทางปฏิบัติ (practical) เป็นเรื่องที่อยู่วิจัยอยากรู้และเพื่อนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น (อำนวยการวิทย์: 2519:7)

ดังนั้นการวิจัยแบบแรกอาจเรียกว่า การวิจัยแบบพื้นฐาน (Basic Research) ซึ่งเป็นการศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ ในขั้นพื้นฐาน ผลการค้นพบจะเป็นความรู้พื้นฐานของการวิจัยในขั้นต่อ ๆ ไป

ส่วนการวิจัยแบบที่สอง เป็นการวิจัยแบบประยุกต์ (Applied Research) เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติ เช่น เพื่อนำไปแก้ไขปัญหา เป็นต้น การวิจัยในทางวิทยาศาสตร์ จะต้องเกี่ยวข้องกับแบบของการวิจัยอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือสองอย่างรวมกัน กล่าวคือ เพื่อวางกฎหลักการ และสร้างทฤษฎี เพื่อนำไปปฏิบัติในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

ถ้าจะแบ่งประเภทของการวิจัยออกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอาจจำแนกเป็น

1. การวิจัยประเภทกำหนดปัญหาหรือศึกษาเบื้องต้น (Formulative or Exploratory research) เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อจะได้กำหนดปัญหาออกมาใหม่มองเห็นชัด หรือเพื่อสร้างสมมติฐาน หรือเพื่อค้นหาปัญหา นักวิจัยบางคนอาจจะต้องการทราบว่า คนเรามีปัญหาอะไรบ้างที่ต้องการการแก้ไขหรือให้การสงเคราะห์ ก็อาจจะทำการวิจัยดู เพราะไม่เคยมีใครทำการศึกษาในเรื่องนี้มาก่อน และนักวิจัยเองก็ไม่สามารถจะตั้งสมมติฐานได้ เพราะไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องคนชรามาก่อน เพราะฉะนั้น การวิจัยแบบการกำหนดปัญหาหรือศึกษาเบื้องต้นก็จะถูกเลือกมาใช้ เพราะต้องการกำหนดปัญหาให้ชัดเจน เพื่อหาความลึกและความเข้าใจในเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นแบบของการวิจัยประเภทนี้ต้องยืดหยุ่น เพื่อที่จะพิจารณาสถานะต่าง ๆ ของปรากฏการณ์ที่ศึกษาได้

2. การวิจัยประเภทพรรณนา (Descriptive research) เป็นการพรรณนาเรื่องราวที่ปรากฏขึ้นลงไว้ในรายงานการวิจัย เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบเรื่องราว ข้อเท็จจริงอย่างละเอียด จุดมุ่งหมายของการวิจัยแบบนี้ต้องการสร้าง

ความแม่นยำในเรื่องที่ศึกษา การวิจัยทางมานุษยวิทยา ส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นการพรรณนา เช่น การศึกษาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นักวิจัยมักจะพรรณนาถึงลักษณะของสภาพสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ อาทิ สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีการเกิด-การตาย ประเพณีการแต่งงาน ฯลฯ เพราะฉะนั้น การศึกษาแบบพรรณนาจะเป็นการศึกษาเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยพรรณนาถึงเหตุการณ์นั้น ๆ ว่ามีประวัติความเป็นมา มีลักษณะอย่างไร การศึกษาแบบพรรณนาอาจใช้เพื่อศึกษาทัศนคติของประชาชน และศึกษาเพื่อทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ เพราะฉะนั้นแบบที่กำหนดจึงต้องลดอคติให้น้อยที่สุดและเพิ่มความเชื่อถือได้ในหลักฐานที่ค้นพบให้มากที่สุด

3. การวิจัยประเภทอธิบาย (Explanatory research) เป็น การวิจัยที่มุ่งจะหาคำตอบของปัญหาว่า ทำไมเหตุการณ์นั้นจึงเกิดขึ้น และเกิดขึ้นได้อย่างไร พยายามทำความเข้าใจแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ในสังคม และในแง่ของการสร้างสัมพันธภาพของพฤติกรรมแบบต่าง ๆ เพื่อหาทางสร้างกฎเกณฑ์และทฤษฎีพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมขึ้นมาด้วย

4. การวิจัยประเภททดสอบสมมติฐานเป็นเหตุผลกัน (Testing Causal Hypothesis) เป็นการศึกษาเพื่อทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์เป็นเหตุและผลกัน เพื่อที่ว่าผลที่ได้จากการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ จากข้อสมมติฐานว่า "ฐานะเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสตรี" เราจะต้องทำการทดสอบว่าสมมติฐานนี้ถูกต้องหรือไม่ เพราะฉะนั้นแบบของการวิจัยจะต้องให้ข้อมูล เพื่อนักวิจัยจะได้อนุมานได้อย่างถูกต้องว่าฐานะทางเศรษฐกิจเป็นองค์ประกอบของ การกำหนดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสตรีหรือไม่

หรืออาจจำแนกประเภทของการวิจัยตามวิธีการที่ใช้วิจัยก็จำแนกเป็น

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

ซึ่งจะได้อธิบายในลำดับต่อไป

ในการทำวิจัยนั้นเราอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ในการแสวงหาข้อเท็จจริง ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (scientific process) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ คือ เริ่มด้วยการกำหนดปัญหาของการวิจัย การสร้างกรอบความคิดและทฤษฎี การศึกษาวิธีการแสวงหาข้อมูลที่เหมาะสมมาใช้ การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลข้อค้นพบ และการเสนอรายงานในขั้นตอนสุดท้าย เหล่านี้คือขั้นตอนสำคัญ ๆ ของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็วิทยาศาสตร์ธรรมชาติหรือสังคมศาสตร์ก็ตาม แต่โดยที่ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างไปจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะฉะนั้น วิธีการแสวงหาข้อมูลของการวิจัยทางสังคมศาสตร์จึงมีลักษณะแตกต่างไปจากวิทยาศาสตร์ธรรมชาติซึ่งส่วนใหญ่จะใช้วิธีการแบบทดลอง (Experimental design) ซึ่งไม่อาจนำเอามาใช้กับปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างเต็มที่ แต่บางกรณีอาจนำมาดัดแปลงใช้ไ้บ้าง จึงมีลักษณะแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) มากกว่าการทดลองอย่างแท้จริง

เป็นที่ยอมรับกันว่าข้อมูลทางสังคมศาสตร์หลายประการยังไม่อาจนำมาจัดทำในรูปปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้ มีอาทิ ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ประวัติดชีวิต ค่านิยม และประสบการณ์ หรือปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ รวมทั้งอุดมการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเกิดมีวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูลเหล่านี้เป็นส่วนใหญ่ขึ้นมา และเรามักจะเรียกรวมว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อเน้นให้เป็นความแตกต่างระหว่างกัน วิธีการวิจัยอีกแบบหนึ่ง ซึ่งมักจะให้ความสำคัญแก่การจัดการในเรื่องตัวเลขและสถิติเป็นใหญ่ ซึ่งเรียกว่า การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยทั้งสองแบบแตกต่างกันอยู่ในสาระสำคัญ 2 ประการ คือ 1) วิธีการแสวงหาข้อมูล และ 2) วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล (สนิหะ:2521:2)

นักสังคมศาสตร์ที่สนใจและนิยมใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ นักสังคมวิทยา และนักเศรษฐศาสตร์ และแบบของการวิจัยที่นิยมใช้กันอยู่ทั่วไป คือ การสำรวจแบบแจงนับ และการสำรวจแบบสุ่มตัวอย่าง การสำรวจนี้ใช้เพื่อศึกษา ตัวแปรหลายตัว เช่น ทัศนคติ ความเห็น และพฤติกรรมของประชากรที่กำหนดหรือ คุณลักษณะของชีวิต เหตุผลที่ใช้วิธีการดังกล่าวกันกว้างขวาง เพราะเป็นแบบการรวบรวมข้อมูลที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสรุปทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับจำนวนประชากรได้ การสำรวจขนาดใหญ่จะอาศัยการวิเคราะห์ทางสถิติ รวมถึงเทคนิคการวิเคราะห์การผันแปรพหุคูณ เช่น การศึกษาการกักกันเชื้อชาติ โดยวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรหลายตัว เช่น อาชีพ รายได้ อายุ รวมถึงการใช้แบบจำลองคณิตศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผลกันของตัวแปรต่าง ๆ ค้วย (อ่านนวยวิทย์:2519:5)

ส่วนนักมานุษยวิทยานั้น ปัจจุบันอาจจะเรียกได้ว่าเน้นหนักไปทางด้านการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นส่วนใหญ่ นักมานุษยวิทยาสนใจการวิจัยสนาม (Field work) ฉะนั้นแหล่งข้อมูลที่สำคัญของนักมานุษยวิทยาจึงได้แก่ สังคมขนาดเล็ก เช่น สังคมดั้งเดิม (primitive societies) ชุมชนชาวนา (peasant community) รวมทั้งหน่วยย่อยของชุมชนเมืองบางแห่งด้วย นักมานุษยวิทยาที่เข้าไปวิจัยสังคมทั้งสังคมนั้นก็ยังแบ่งแยกตามวิธีการออกไปได้อีกสองพวก คือ พวกพรรณนาความ และพวกอธิบายความ ดังนั้นการวิจัยเชิงคุณภาพไม่ใช่เป็นเรื่องของการพรรณนาความเท่านั้น การอธิบายทางวิทยาศาสตร์ก็มีอยู่ในการวิจัยเชิงคุณภาพเช่นกัน นักมานุษยวิทยามักจะพรรณนาปรากฏการณ์อันสำคัญอันใดอันหนึ่ง เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์นั้น กับสภาพแวดล้อมในสังคมในระดับกว้างขึ้น โดยการใส่ปรากฏการณ์นั้นเป็นกฎแหหรือตัวอย่างไปให้เห็นลักษณะการดำเนินงานของระบบสังคมทั้งหมด ซึ่งโดยปกติแล้วเราจะมองไม่เห็น ดังนั้นหน้าที่สำคัญของนักมานุษยวิทยา คือ การดึงเอาเหตุการณ์สำคัญหรือปรากฏการณ์ที่เป็นกฎแหออกมาจากการจกชั้นที่ภาคสนาม พยายามเชื่อมโยงเหตุการณ์นั้นกับเหตุการณ์สำคัญ

อื่น ๆ โดยใช้ทฤษฎีช่วย แล้วอธิบายให้ผู้อื่นเห็นกฎหรือข้อสรุปที่มีลักษณะเป็นส่วนรวมของปรากฏการณ์สังคมทั้งหมด ขั้นตอนสำคัญในการวิจัยคือ การเลือกเหตุการณ์ การพรรณนา และการตีความหมาย (Erickson:1977:61) เนื่องจากนักมานุษยวิทยาศึกษารายละเอียดของเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของมัน ทำให้มีตัวแปรเป็นจำนวนมากในการวิจัยจึงต้องทำกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก และมักเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี หน่วยศึกษาอาจเป็นบุคคลเพียงคนเดียว และมักจะเป็นการศึกษาติดตามระยะยาว (Longitudinal study)

เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการวิจัยเชิงปริมาณแล้วจึงขออธิบายการวิจัยเชิงคุณภาพพอเป็นสังเขปดังนี้ สนิท สมัครงการ (2521:2) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพว่า การวิจัยเชิงคุณภาพคือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทางสังคมและวัฒนธรรมหลายประการซึ่งยังไม่อาจนำมาจัดทำในรูปปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้มีอาทิความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ประวัติดึก ค่านิยม และประสมการณ์ หรือปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ รวมทั้งอุดมการณ์ (ideology) ต่าง ๆ เป็นต้น ปรากฏการณ์ทางสังคมเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้เกิดความจำเป็นจะต้องใช้วิธีการและเทคนิคการวิจัยชนิดหนึ่งโดยเฉพาะและความแตกต่างพื้นฐานของวิธีเชิงปริมาณและคุณภาพคือ 1. วิธีการรวบรวมข้อมูล และ 2. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล เขาเสนอ "การศึกษาชุมชน" ว่าเป็นชนิดหนึ่งของวิธีเชิงคุณภาพ ซึ่งจะต้องมองชุมชนแบบภาพรวมในอันที่จะมองเห็นว่า อนุระบบต่าง ๆ สัมพันธ์กันอย่างไร ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้เองที่ทำให้กำเนิดกระบวนงาน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีสองวิธีที่นิยมใช้กันคือ (1) การสังเกตการณ์ทั้งแบบไม่มีส่วนร่วม และมีส่วนร่วม และ (2) การสัมภาษณ์ทั้งอย่างไม่เป็นทางการและเจาะลึก โดยทั่วไปแล้วการศึกษาชุมชนในฐานะที่เป็นวิธีการแบบหนึ่ง จะต้องมิใช่สำรวจเพื่อใช้เวลาช่วงยาวช่วงหนึ่งในชุมชนนั้น ๆ เขายังให้เห็นว่า วิธีวิจัยแบบนี้มองชุมชนว่าเป็นหน่วยของการวิเคราะห์หน่วยหนึ่ง และโดยทั่วไปก็มีได้เกี่ยวกับการ

เลือกตัวอย่าง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลมีปัจจัยสองประเภทที่จะประกันความน่าเชื่อถือ และความแม่นยำของการศึกษาคือ จรรยาบรรณของผู้วิจัย และความสามารถที่จะวิเคราะห์และตีความข้อมูลได้อย่างมีความหมาย ในกระบวนการดังกล่าวทัศนคติของผู้เฝ้าข่าว (Key informants) จะมีความสำคัญมาก

พิทยา สายทุ (2522:3) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพว่า เป็นการค้นหากฎเกณฑ์ที่สามารถพยากรณ์ได้ อย่างไรก็ตามก่อนที่จะเราจะบรรจุเป้าหมายดังกล่าว เราจะต้องเข้าสังเกต จักแยกและกำหนดธรรมชาติของความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงที่หามาได้เสียก่อน ถ้าเรามุ่งที่จะค้นหาธรรมชาติของความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงต่าง ๆ ซึ่งต่อไปจะกลายเป็นกฎแห่งธรรมชาติให้ได้แล้ว วิธีเชิงปริมาณคือสิ่งที่ต้องใช้ ถ้าเราต้องการเพียงแต่สังเกตและกำหนดธรรมชาติและลักษณะของปรากฏการณ์อันหนึ่ง ก่อนที่จะจักแยกและสร้างความสัมพันธ์ก็ควรใช้วิธีการบรรยายอย่างละเอียด ซึ่งก็คือ วิธีเชิงคุณภาพนั่นเอง วิธีเชิงปริมาณและคุณภาพต่างก็สำคัญและแยกกันไม่ออกในแวดวงของการวิจัยที่เป็นวิทยาศาสตร์ วิธีแรกเกี่ยวข้องกับตัวเลขและจำนวน ส่วนวิธีหลังเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและลักษณะของปรากฏการณ์ ก่อนที่เราจะนับได้อย่างถูกต้องชัดเจน เราจะต้องมีความรู้อย่างเพียงพอ ถึงลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งที่จะถูกนับ สองวิธีการนี้มิได้ขัดแย้งกัน หากแต่กลับเสริมกัน

กล่าวโดยสรุปแล้ว วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพคือวิธีการศึกษาหาความจริง โดยการพิจารณาปรากฏการณ์จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้ให้ความสนใจข้อมูลอื่น ๆ ที่ใช้ในเชิงปริมาณ ความแตกต่างที่สำคัญจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณคือ ความแตกต่างในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เป็นสิ่งที่ช่วยเสริมสร้างและเกื้อกูลกัน นั่นคือ การวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้ผู้วิจัยเกิดความกระจ่างเกี่ยวกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ ในสังคมตามที่มันปรากฏ

อยู่ ในขณะที่เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปริมาณก็จะหยิบยื่นวิธีการตัดสินว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปรากฏการณ์สังคมที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นจะนำไปใช้กับกรณีอื่น ๆ โดยทั่วไปได้แค่ไหน จึงกล่าวได้ว่า วิธีการเชิงคุณภาพทำให้คนเกิดทัศนภาพจากลำดับกระบวนการคิดนี้เองทำให้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาก่อนวิธีการเชิงปริมาณ ช่วยให้ผู้นักวิจัยเกิดความกระจ่างหลายแง่มุมหลายมุม หลังจากนั้นวิธีการเชิงปริมาณก็เข้ามาช่วยเสริมสร้างให้เกิดความแม่นยำชัดเจนในข้อค้นพบ เพราะฉะนั้นนักวิจัยก็ควรจะได้สังเคราะห์วิธีการทั้งสองเข้ามาในงานวิจัยชิ้นเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้เราได้เข้าใจและเกิดทัศนภาพกับปรากฏการณ์สังคมนั้นได้อย่างละเอียดลึกซึ้งยิ่งขึ้น

สรุป การวิจัยเป็นกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการดำเนินการวิจัยทุกโครงการจะประกอบไปด้วย ขั้นตอนต่าง ๆ เหมือนกันคือ การเลือกและการกำหนดปัญหาการวิจัย การสร้างกรอบแนวความคิด และทฤษฎี การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลข้อค้นพบ และการเสนอรายงาน ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กระบวนการวิจัยจะมีลักษณะเป็นวงจร ผลการวิจัยหากไม่ยอมรับสมมติฐาน นักวิจัยจะต้องปรับปรุงการศึกษาและเริ่มต้นใหม่ และถึงแม้ว่าผลการวิจัยจะยอมรับสมมติฐานก็ตาม นักวิจัยก็ปรารถนาที่จะศึกษาซ้ำเพื่อความแน่นอนว่าผลการวิจัยนั้นถูกต้อง

การวิจัยทางสังคมศาสตร์เป็นเรื่องยาก แต่ก็สนุกความยากลำบากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ คือ นักวิจัยต้องศึกษาปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมทางสังคมตามสภาพธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายนอกมากมายซึ่งยากต่อการควบคุม และปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และข้อมูลทางสังคมศาสตร์หลายประการยังไม่อาจนำมาจัดทำให้เป็นปริมาณได้ จึงเกิดมีวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์แบบหนึ่งขึ้นมา เรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการนี้ให้ความสนใจข้อมูลอื่น ๆ ที่ใช้ในเชิงปริมาณ ความแตกต่างที่สำคัญจากวิธีการวิจัยเชิงปริมาณคือ ความแตกต่างในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ควรจะใช้วิธีการวิจัย

เชิงคุณภาพกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณในงานวิจัยเรื่อง ๆ หนึ่ง เพื่อความเข้าใจในปรากฏการณ์สังคมนั้นอย่างถูกต้อง และชัดเจนยิ่งขึ้น